

Da bi zasledil svojo krivdo in svojo dolžnost, da bi se mogel v krivdi in dolžnosti spojiti v eno z vsemi, s svojimi brati in nebrati.

Vse bi bilo tako preprosto, tako naravno, včeraj in danes in jutri in na vse veke, kakor to Dete, v plenice povito in v jasli položeno, ki se mu klanjajo pastirji in kralji, ker vedo, da bo svet odrešilo.
(In kakor da nas je bilo malo malo, ki smo slišali zadnje besede.)

Fran Albrecht:

Iz cikla: Rdeča pomlad.

Igra na nebu.

Kot jezdec v divjem galopu
pode se po nébesnem stropu
težki oblaki.

Temno vihrajo raztrgane halje.
Zdaj so obstali. Čuj, in iz dalje
kakor koraki

polkov izmučenih mračno bučanje,
naraščajoče in pojemajoče v brezdanje
silne prepade.

To so koraki v polmrak zakrite,
v črni sovražni svoj prapor ovite
tuje armade!

— Ogenj! Sovražnik! — Jezdec vriskajo.
Kopja, ostroge in meči se bliskajo
od kavalkade;

vmes repetirke in bajoneti . . .
V črnem požaru nebo se zasveti,
v črne prepade

ruši se zemlja. — — Mi pa se križamo,
oljko prižigamo, k bogu se bližamo,
majhni in bedni.

Fr. Albrecht:

Iz cikla: **Rdeča pomlad.**

V jarku.

S krvavimi žarki sije na nas
rdeča pomlad.
Čuj! V srcu globoko zapel je glas:
Domov bi rad! . . .

Domov bi rad, a ne morem stran,
ujet, uklet!
V ta tesni grob je zakovan
cvet mojih let.

Tako ležimo večnost že,
bedeči v snu —
da zledenelo je srce
nam od miru . . .

Saj jaz sem pozabil, da dom imam,
otroka dva,
da ženo imam in hišo in hram
in seženj polja . . .

Vse sem pozabil. A tu oglasi
se naenkrat
kot da zapelo je iz prsti:
Domov bi rad — —

Pa dvigni kvišku le obraz —
adijo, brat!
S krvavimi žarki sije na nas
rdeča pomlad.

Dr. Ivo Šorli:

Štefan Zaplotnik.

Povest veselega človeka.

(Dalje.)

II. poglavje.

Kako vidi Ivan Jesenko Strnišče in kako ono njega.

To, kar pride zdaj, se je dogodilo deset let prej. Tisti čas je prišel učitelj Ivan Jesenko v Strnišče in se mu je zazdelo tam tako, da se mu je srce prestrašilo in bi bil najrajši zopet odšel.

Gospod Jože, o katerem so še zdaj toliko pripovedovali in s katerim baje ni bilo mogoče spregovoriti pametne besede, je bil že umrl in drug vrtnar je bil prišel v ta vinograd Gospodov: gospod Peter Besednik. No, mož je bil bolan na želodcu in res ni mogel kopati in obrezovati tod.

Pravzaprav pa se niti v prispodobi ni moglo govoriti o vinogradu. Pašnik je bil, pust peščen pašnik, s slabotno uvelo travo in tupatam s kakim skrivljenim drevescem.

Tako se je zdelo Jesenku.

Včasih je slonel cele ure na svojem oknu in gledal ven. Zdelo se mu je, da se vidi dol v grapo in po hribu na oni strani navzgor.

Tik pod oknom je bil župnikov vrt, visoko podzidan, da ni zdrknil na pot pod seboj.

„Lep razgled imamo, gospod župnik. Do nebes se vidi.“

Župnik je bil poštena in dolgočasna duša.

„Lep!“ je prikimal in pogledal proti nebu.

Čez nekaj časa:

„Ali je zapisano v farnih bukvah, kdo je našel ta kraj, gospod župnik?“

„Ni. Bukve gredo samo do leta tisoč sedemsto devetdesetega nazaj. Prejšnje so pogorele z vasjo vred.“

„Škoda.“

In zopet čez nekaj časa, ko je gospod župnik glasno mrmrajoč prehodil z brevirjem v roki vrt dvakrat gor in dvakrat dol.

„Ali so vas Strnišče potem zopet sezidali, gospod?“

Župnik položi prst trdo in ne brez pomena sredi precej mastne strani, gre ž njim in z očmi počasi navzdol in potem, predno obrne, samo prikima.

„Kaj so bili ljudje zavarovani?“

Župnik takoj in trikrat odkima.

„A da! Takrat še ni bilo zavarovalnic, leta tisoč sedemsto devetdesetega.“

Župnik gre do konca poti in tam se trikrat latinsko pokriža; potem pa se ne obrne več sem, ampak gre navzdol proti zidu. Tako, da boš vedel motiti molitev!

Jesenko vzdihne, vstane, vzame klobuk in gre na cesto. Niti župnik mu noče delati družbe!

Štirje vaščani gredo mimo, trije moški in ena ženska. Moški stopajo nekoliko hitreje in gledajo v tla, gospodinja pa prijazno pozdravi. Njej je lahko, ker se ji ni treba odkriti; oni pa ne vedo, kako bi, kar samo tako dober dan se reče že vsakemu popotniku, odkriva se pa svetim stvarjem in „gospodom“.

Tam na klopici pred svojim obširnim hlevom sedi sosed Drenjar.

Ko zagleda učitelja, pokima z glavo in pravi:

„Sem pojdite, gospod! Povejte mi, koliko je od tu do solnca. Ne morem in ne morem si zapomniti.“

Drenjar čita knjige Družbe svetega Mohorja in potem premišljuje.

„Od tu sploh ni poti do solnca,“ pravi Jesenko in obstoji pred Drenjarjem. „Če se mislite odpraviti tja, morate iti najprej v Zalog in tam se obrnete hitro za cerkvijo na desno navzgor; naprej pa vprašajte!“

Drenjarju zdi se dobro in se nasmehe.

„Ali ste bili vi že gori, ko tako veste, gospod?“

„Ne, na Bregovem vrhu, že čisto gori se mi je napravil žulj, bos pa nisem mogel dalje, ko naprej še bolj drsi.“

„Ali ste ptič!“ pravi Drenjar in se zasmeje. „No, da, čas imate, pa vam pridejo take. Pa v pekel, dol, ali greste kaj?“

„O, zdi se mi, da sem ravno prišel, odkar sem v Strnišču.“

Drenjarju se obraz naenkrat zresni in potem pogleda Jesenku naravnost v oči.

„Slišite vi, gospod, meni kaj takega lahko rečete, pri drugih pa se morate že bolj paziti. Ni lepo, če je človek v takih stvareh hudega jezika, ko je pot odprta na obe strani.“

Jesenku je neprijetno in kri mu šine v lice.

„Saj nisem mislil nič slabega. Človek se pošali.“

„Tudi med šalo in šalo je razlika. Oba se morata zasmejati: tisti, ki reče in tisti, ki posluša; drugače si se zapotekel in je najbolje, če ne poskusiš več.“

V Jesenku se nekaj upre in s hudim pogledom se obrne vstran:

„Veste kaj, ljubi moj Drenjar: ljudje bi me vseeno grdo gledali, naj se hvalim ali pritožujem. Branili so se šole, zdaj je pa tu. To je!“

Drenjar zmaja počasi z glavo.

„Šola, to je druga stvar. Eni, nespametni, pravijo tako. Vi pa niste šola. Če bi vas ne bilo, bi bil pa kdo drugi, lahko še desetkrat slabši.“

Jesenko ne ve kaj drugega in zato pravi:

„Mislite?“

„Vem! Tisto so ljudem znabiti čudno zdi, da vas vidijo brez dela: ampak to je le spočetka, dokler se ne privadijo.“

Jesenko vzplamti.

„Brez dela? Kaj nimam vsak dan pet ur šole? Ali je to brez dela? Kričati in se ubijati z zabitimi tepci po pet ur na dan?“

„Mi delamo po šestnajst ur.“

„Da, ampak oprostite, to je nekaj drugega! Duševno ali telesno delo! Nočem reči nič slabega, toda čujte: kaj pa župnika, ali njega ne vidite? Koliko ur pa on dela?“

„Ta je delal prej, ko je študiral.“

„Kaj jaz nisem študiral? Ta je lepa!“

„Ste, kar ste. Da ste študirali naprej, ne vem, če bi že novo mašo dobro speli; učite pa že nekaj let.“

Jesenko se razgreva bolj in bolj. „Prav, ampak kake dohodke ima župnik in kake jaz? To pomislite!“

„Vsak po svojem stanu. Pri kmetu se začne, potem gre na vzgor. Čim višji gospod, toliko boljše zanj. Proti škofu je še župnik le muha.“

Jesenko je sprevidel, da bi bila tu vsaka beseda zaman in je umolknil. Poslovil se je kmalu in jo je zavel po cesti ven iz vasi.

Bil je iz mesta doma in doslej ni poznal kmetov. V trgu jim je prišel že bliže; ali bilo je še vedno toliko gospode okrog njega, da je prihajal samo v opravkih z ljudmi v dotiko.

„Sredi samih sovražnikov sem!“ se je zdrznil. Temno je gledalo nanj osem, deset visokih, z bori in bukvami obraščenih vrhov, ki so oklepali to dolbino, temno so se ozrli kmetje na njivi nad cesto za njim.

„Še Boga ne spomni! Celo fajmošter ne gre nikdar tako mimo,“ je zaslišal za sabo. Drugi je pristavil še nekaj, a kaj ni čul več; samo, da je nekaj sovražnega, je vedel.

Prijela ga je velika jeza in obrnil se je rezko nazaj.

„Kaj mislite, da bom jaz vas pozdravljal, če hodite vi mimo mene, kakor mimo štora? Še tega bi se mi manjkalo! Naučite se najprej vi olike, potem jo pričakujte od mene.“

Ljudje nad njim so presenečeni obstali in so strmeli s topimi očmi nanj. Sram jih je bilo. Komaj pa je storil dvajset korakov, se je zavzdignil tak krohot med njimi, da je Jesenko nehote sklonil glavo, kakor bi bilo priletelo kamenje za njim.

„Utečem iz tega kraja! Kar zbežim!“ mu je šlo skozi možgane. „Še ubijejo me, divjaki!“

Komaj da se je bilo pričelo mračiti, pa ga je bilo že groza. Ves zrak je bil prepoln nečesa zlobnega, vsaka teh dolgih senc se je pačila v nekaj porogljivega; in vse tuje, tako strašno tuje in tako grozno daleč proč je bilo od veselih svetlih krajev tam doli za gorami.

„Kam sem zašel, za božjo voljo! In to bo treba strpeti najmanj eno celo leto, če ne še več!“

Postalo mu je tako tesno pri srcu, da bi bil najrajši zbežal nazaj v svojo sobo, kjer je bil vsaj varen; ampak moral bi bil zopet mimo teh sirovin nad cesto, ko druge poti ni bilo. In tako je čakal, dokler ni odzvonilo Avemarijo in ni videl nikogar več.

Toda ko je prišel do studenca, dvesto korakov pred vasjo, je stopil naenkrat iz teme oni, ki se je bil prvi obregnil obanj, suh, visok, žilav starec. Jesenko je stisnil krepkeje svojo palico in je obstal.

„Dober večer vam Bog daj, gospod!“ je pozdravil mož vljudno in se pritaknil celo klobuka z enim prstom. „Počakal sem vas, da vas prosim odpuščenja zaradi onih besed. Nočem, da bi bili v sovražstvu, ko ni zakaj. Kar sem rekel, sem mislil, da ne boste slišali. In pa navada je taka pri nas, da delavnim ljudem spomniš Boga, če greš mimo njih. Vi ste od drugod in morebiti tega ne veste.“

Jesenko je bil zelo presenečen, kajti tolike ljubeznivosti po vsem tem ni pričakoval; vendar je rekel:

„Vi ste stric Potar, kaj ne? No, da glejte, Potar, saj me razumete: Nič ne iščem sebi časti; ampak lepo bi bilo vseeno, že zaradi otrok, zaradi dobrega zgleda, če bi se skazalo, ne meni, ampak mojemu stanu primerno spoštovanje. Ali vsak pogleda še

vstran, če gre mimo mene. Jaz potem tudi ne morem začeti prvi pozdravljati.

„Ni treba pozdravljanja. Vse tisto so prazne reči. Človek ni nič, Bog je vse; ampak spoštovanje vam bomo skazovali, kakor se spodobi in kakor jo skazujemo kancelijskim gospodom, žandarmom in še celo beričem. Bog jih je postavil nad nas, za potrebo in za pokoro. Če boste vi z nami, tudi mi ne bomo proti vam. Za prvi čas pa ne zamerite; še živina se grdo pogleda, ko pride prvikrat na pašo.“

Ta zadnji stavek je Jesenka potolažil, bolj nego vse druge besede, in v prijetnem pogovoru je dospel s kmetom do edine gostilne. Tu je Jesenko obedoval. Prijateljsko sta si segla z možem v roko in si zatrdila drug drugemu, da ni ostalo žela v srcu.

Jesenka je čakala večerja že na mizi, slaba in še mrzla povrh. Ali si je bil gostilničar Jurček res pridobil toliko izobrazbe po svetu, kakor je včasih sam trdil, ali mu je dajal vse to prirojen instinkt: pogledoval je vsak čas na stensko uro in zehal in zopet zehal, — vse prav tako, kakor naj olikani mestni človek pouči gosta, da bi se spravil.

Jesenko je še hitro izpil četrt vina in si brisal brke po poti. Pri vratih je že stal gospodar in jih zaklenil takoj za njim.

Vse tiho, vse mrtvo, nobenega razsvetljenega okna več nikjer. In vendar je bilo šele pol devete ure!

III. poglavje.

Kako vidi Štefana Zaplotnika Potarjeva Marička.

Potarjeva Marička je bila hči moža iz konca prejšnjega poglavja. Bila je takrat edina šivilja v vsej vasi in je imela vedno toliko dela, da se je izplačalo, najeti si celo pri pičem zaslužku po eno dinnarico več, da je mogla ostati ona doma in šivati. Ko je stopil oni dan Jesenko na prijazno očetovo povabilo na kozarček slivovke v hišo, jo je videl prvikrat.

Punica je bila vitka, lepa in bleda in je imela mestne oči. Tudi če se je ozrla od šivanja skozi okna na Rogarski vrh, je bilo, kakor da ji je preozko tule v tej soteski.

Tako so krenile Jesenkove misli še isti hip na kriva pota.

Kaj pa je hotel? Pet ur šole, devetnajst pa še drugih. Čital naj bi bil? Čital, — brez knjig? Knjige stanejo denar. Jesenko je